

Fonden for Træer og Miljø

Fonden for Træer og Miljø
Bentzonsvej 52 · Postboks 92 · 2000 Frederiksberg
www.fondenfortraeerogmiljoe.dk

2006

*En af kilderne i den
lille fredede "Christinero"
ved Christiansfeld.*

Tekst til forsidens billede:

*Fonden for Træer og Miljø har
i 1991 doneret 6 lindetræer
til Grønnegården i København.
Foto: Lene Spies*

Udgivet af Fonden for Træer og Miljø

Reg. nr. i Fondsregistret: 000233

Disposition / layout: Henni Steffensen

Grafisk opsætning: Lene Spies, Snabel A

Tryk: Centraltrykkeriet Vordingborg A/S

ISSN 0900-9965

Indholdsfortegnelse

Repræsentantskabsmøde den 20. maj 2006 på Tørning Kro med årsberetningen ved formanden for repræsentantskabet dr. polit. Erik Hoffmeyer, tidl. nationalbankdirektør.	4
Årsmødets ekskursion i Haderslev Statsskovdistrikt af Jette Dahl Møller	14
Den gamle park og Møllehøjgaard Historiske træk om Gerlevparken	18
Se byens træer - fra en ny vinkel af Parkplanlægger Klaus Hansen Petersen og stud.silv. Ulrik Ren Vin Kristensen, Vej & Park, Københavns Kommune	22
En Himmerlands historie af naturvejleder Karsten Hansen, Rebild Produktionsskole.	30
Nye medlemmer i repræsentantskabet	34
En fortegnelse over udvalgte begivenheder, Fonden har medvirket ved eller deltaget i fra Fondens stiftelse i 1974 til 2006	36
Beskrivelse af Fondens Støttekreds	38
Fonden for Træer og Miljø's organisation Personer og organisationer, der står bag Fonden	39

Repræsentantskabsmøde 2006

Lørdag, den 20. maj 2006 på Tørning Kro ved Haderslev

- Dagsorden:**
1. Velkomst
 2. Valg af dirigent
 3. Formandens beretning
 4. Spørgsmål til beretningen
 5. Regnskab
 6. Spørgsmål til regnskabet
 7. Valg til repræsentantskabet
 8. Valg til forretningsudvalget
 9. Eventuelt

Repræsentantskabets formand, dr.polit. Erik Hoffmeyer bød velkommen til de ca. 45 deltagere, der havde fundet vej til det sønderjyske.

Orlogskaptajn, cand.jur. Poul Holm blev valgt som dirigent, og det blev konstateret at repræsentantskabet var lovligt indkaldt, og at man var beslutningsdygtige.

Til stede var:

Fra Dansk Dendrologisk Forening: Erik Hoffmeyer,

Niels Juhl Bundgaard Jensen og Jette Dahl Møller

Fra Danmarks Naturfredningsforening: Poul Holm

Fra Dansk Planteskoleejerforening: Torben Leisgaard Jensen

Fra Dansk Skovejforening og Skovhistorisk Selskab: Peter de Neergaard

Fra Danske Landskabsarkitekter: Lone van Deurs

Fra Hedeselskabet: Christian Als

Og af enkeltmedlemmer: Tove Asby Christensen og Jørgen Holm

Afbud modtaget fra - og fraværende:

Fra Dansk Dendrologisk Forening: Anders Korsgaard Christensen og Jerry W. Leverenz

Fra Danske Anlægsgartnere: Leif Rasmussen

Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole: Hans Roulund

Det Danske Haveselskab: Jørn Bendtz Hansen

Det Danske Rosenselskab: Hanna Askholm

Fra Kommunale Park- og Naturforvaltere: Peter Møller

Fra Slots- og Ejendomsstyrelsen: Niels Møllergaard

Fra enkeltmedlemmer: Niels Riegels, Ib Tyregod og Peter Wagner

Repræsentantskabsmødet på Tørning Kro.

Formandens beretning 2006

Selvom vi er en lille forening med begrænsede midler, har vi i de godt 30 år Fonden har eksisteret været med til at starte en udvikling på mange områder, som har sat sine spor på plantning og miljø. Opgaverne har været alsidige og har til fulde opfyldt de normer, der er fastsat i Fondens fundats. Formålet er, at vi gennem oplysning og forskning støtter bestræbelserne for at bevare eller nyskabe træplantninger, enkeltræer og buske, der er værdifulde miljømæssigt eller i botanisk, kulturhistorisk og æstetisk henseende.

Fonden har en opgave i at være med til at stimulere de manges interesse for at skabe et bedre miljø. Når vi som organisation virker for deres interesser, får de lyst og mod til at føre deres ideer igennem.

Lad mig som eksempel nævne renoveringen af de mange gamle alléer, de mange herregårdsanlæg, byforsønnelsesprojekter og de efterhånden mange sanse/aktivitetshaver for de handicappede, således at de også kan få mulighed for at nyde naturen. Et udvalg af begivenheder siden oprettelsen af Fonden i 1974 bliver i ajourført stand trykt i hvert årsskrift.

I 1977 projekterer Fonden retableringen af den 24.000 kvm store Øster Mølle Sø i Dronninglund Kommune, og i samarbejde med Arboretet under Den Kgl. Veterinær og Landbohøjskole udarbejdes plan for beplantningsforsøg til afprøvning af vestamerikanske træarter i Vendsyssel. Anlægget er desuden et yderst værdifuldt rekreativt område.

Fonden støttede i 2001 etableringen af Bytræsarboretet ved Landbohøjskolens Forskningscenter i Hørsholm. Plantesamlingen består foreløbig af 400 træer fordelt på 100 arter af typiske bytræer og træer, der måske har en fremtid som bytræ. Her registreres træernes udvikling systematisk med målinger og fotos. Man sammenligner væksthastighed, kroneopbygning, skyggevirkning og opbygningsbeskæring. Der er ikke tidligere opsamlet nogen viden om, hvordan træerne fungerer og udvikler sig over tid.

Jeg vil benytte lejligheden til at rette en stor tak til de fonde og legater, der økonomisk har bidraget til vort generelle virke eller til konkrete projekter. Også en tak til støttekredsens medlemmer, der gennem deres årlige kontingent bidrager til Fondens arbejde.

Fonden er en selvejende institution og vi modtager ikke offentlig støtte. Alle administrationsomkostninger dækkes af egne midler, og den støtte vi modtager går ubeskåret til uddeling af træer og buske.

Som led i vort almindelige arbejde har forretningsudvalget i 2005 behandlet de ansøgninger, vi har modtaget om tilskud og rådgivning til træplantningsprojekter af forskellig karakter. Behovet for at søge fondsmidler er stigende, og en del ansøgninger ligger uden for Fondens område, det drejer sig blandt andet om helt oplagte kommunale eller statslige opgaver, bogudgivelser, studieture m.m.

Lokalsamfundene i de mindre byer og landsbyer gør i disse år en stor indsats for at skabe større eller mindre rekreative områder, hvor beboere kan samles til specielle lejligheder eller daglige aktiviteter for alle aldersgrupper, samt i nogle tilfælde også rasteplads for turister.

I mange tilfælde stilles jordstykker til rådighed af lokale beboere eller kommunerne. I flere tilfælde er ansøgninger til sådanne projekter vedlagt forslag til beplantning, måske knapt så gennemtænkt med hensyn til placeringer og/eller en meget krævende vedligeholdelse.

Her hjælper Fonden med rådgivning og i nogle tilfælde udarbejdelse af anden beplantningsplan. I de senere år har vi deltaget i en del af disse projekter, hvoraf jeg vil omtale et par af de seneste.

Vindum og omegns Borgerforening i Fårup ved Rødkærsbro

Vindum er en landsby mellem Viborg og Bjerringbro på godt 200 husstande. Borgerforeningen havde etableret en aktivitets- og legeplads midt i byen, som fungerede som offentligt samlingssted for den lille bys borgere, men beplantningen var vild og uregerlig. Fonden skitserede efter aftale med repræsentanter fra den meget aktive borgerforening en beplantningsplan med både pryd- og nytteplanter.

Der blev plads til både omkransende blomstrende beplantning og mange forskellige frugtbærende træer og buske og indgangen blev markeret af en rosenportal. Vindums borgere sørgede selv for klargøring af arealet, og plantningen af over 175 træer og buske blev udført i en lang arbejdsweekend. Indretningen af pladsen tilgodeser både de ældre borgere, der ønsker fred og ro med smuk beplantning, de glade og hujende børn, som kan spille basket i trygge omgivelser, og dagplejemødrene med de helt små børn kan gå på opdagelse blandt spændende buske og træer, hvor de også kan plukke et æble eller en blomme. Alt i alt har Borgerforeningen fået opfyldt sine ønsker om en aktivitetsplads for alle byens borgere.

Stenild Foredrags- og Aktivitetsforening ved Hobro

Stenild er en landsby mellem Hobro og Ålestrup i Himmerland med en ganske utrolig aktiv Foredrags- og Aktivitetsforening, som har ydet en meget stor indsats for det lille landsbysamfund. Landsbyen blev i 2001 udnævnt til Årets Børneby, idet foreningen har etableret en helt unik legeplads for byen. Legepladsen er blevet så populær at foreningen ønskede at etablere endnu et område for byens borgere.

Ved et gadekær ønskedes anlagt en plantning og opholds- og legefaciliteter. Fonden besøgte byen og udarbejdede forslag til arbejdsprogram og beplantningsplan for arealet omkring gadekæret. Foredrags- og Aktivitetsforeningen forestår selv oprensning af gadekæret samt sikring af bredden omkring kæret. Bænke og legeredskaber sørger foreningen ligeledes selv for. Over 180 buske og træer vil til efteråret blive plantet dels rundt omkring gadekæret og dels på det tilstødende areal, hvor beplantningen i fremtiden vil danne nicher til ophold og leg.

De to ansøgninger – Vindum og Stenild – er eksempler på ansøgninger til Fonden, som forretningsudvalget meget gerne imødekommer. Først og fremmest fordi det lokale engagement er så højt, men

*Den store bængebøg plantet
i 1830 ved Tørning Mølle.*

navnlig fordi vi er sikre på, at beplantningen vil blive vedligeholdt af byens borgere. Med den lokale opbakning er det dejligt for Fonden at kunne glæde et helt lille bysamfund, som gør en stor indsats for at holde på byens borgere og tiltrække nye beboere.

Plejehjemmet "Skovly" i Them Kommune er et nyoprettet hjem for 10 svækkede, demente ældre med behov for ekstra omsorg og pleje. For at skabe variation i en meget stedsegrøn have søgte personalet om et paradisæbletræ for både at nyde blomsterne og senere anvende frugterne til dekorationer. Fonden tildelte hjemmet en Malus 'Rudolph' i en pæn stor størrelse med mørk bronze til mørk grønt løv og lyserøde blomster. Dette projekt viser, at det bestemt ikke er opgavens størrelse og omfang, der er afgørende for vigtigheden, hverken for modtager eller giver.

Vesterbygaard ved Jerslev på Sjælland

Den gamle elmeallé ved Vesterbygaard blev født i 1995 på grund af elmesyge, og i efteråret 2005 gav Fonden træerne til en ny 700 meter lang allé af kejserlind (*Tilia vulgaris 'Pallida'*) ved ejendommen.

Vesterbygaard er en familieejendom på godt 600 tønder land. Den nuværende ejer er 6. generation på gården, der blev købt som en brandtomt i 1843. De store kønne bygninger, hvoraf hovedparten er bygget i 1840'erne og frem til ca. 1900 søges holdt stående som en helhed, og et langsigtet restaureringsprojekt er under udarbejdelse. Omkring bygningerne ligger en større have delvist omkranset af kampestensmure. Her er flere vandgrave og adskillige gamle og sjældne træer og vækster.

Genplantningen af alléen – nu med lind – vil tilføre landskabet ved gården noget af det gamle statelige indtryk ved en større gård og herregårdslandskabet har fået tilføjet en vigtig naturkulisse.

Sanderumgaards Romantiske Have

Desværre kan vi ikke imødekomme alle de kvalificerede ansøgninger vi modtager, idet de midler Fonden har til rådighed til uddelinger er begrænsede. Men man kan f.eks. også støtte et godt projekt ved at give en anbefaling. Det har Fonden således gjort i forbindelse med en henvendelse fra Sanderumgaard ved Odense. Her er det ejerens klare intention, at haven skal være et udflugtsmål for såvel turister som for professionelt interesserede.

Der arbejdes med planer for en total rekonstruktion af det gamle anlæg. Ødelæggelser efter stormen i 1999 var særdeles omfattende i haven. Det store oprydningsarbejde blev afsluttet i 2003-04.

Den 15 ha. store gamle romantiske landskabshave ligger i umiddelbar tilknytning til Sanderumgaards hovedbygning. Den blev etableret af Johan Bülow i perioden 1793-1828. Arealet bindes sammen af et større kanalsystem på 1,5 km som samler øer, plæner og park. Det fremgår af ansøgningen at Sanderumgaard ved havens etablering var midtpunkt for dansk kunst, litteratur og videnskab. På Sanderumgaard og i landets førende kunstmuseer findes en hel unik dokumentation af, hvorledes haven oprindeligt har set ud, idet Johan Bülow fik malet partier af haven af guldalderens ypperste kunstnere og beskrevet den af datidens mest anerkendte litteratur.

På trods af tidens løbende modeændringer er de grundlæggende træk i den romantiske have fortsat bevaret. Vi har i Fonden været meget optaget af at overveje og drøfte fremtidsmulighederne for haven, som har en spændende og væsentlig historie, (der bl.a. er beskrevet af Lulu Salto Stephensen i Danmarks Havekunst bind II.)

Efter Lone van Deurs og Tove Christensen Asby's besøg på Sande-rumgaard er Fonden af den opfattelse, at et så stort projekt må kræve en samlet overordnet planlægning, hvor alle de originale elementer professionelt analyseres og indarbejdes. Stier og vandveje fører fra det ene natursceneri til det næste, og der må inden plantningen igangsættes være fuld sikkerhed omkring hovedgrebene.

Alle de mange småbygninger og monumenter udgør et så væsentligt element i haven, at det må anses for nødvendigt at sikre, at disse bliver genopført under en eller anden form. Måske kan de tilføres nye og moderne udtryk. De er umistelige omdrejningspunkter i den romantiske have. De er netop sammenkoblingen mellem ånd og tanke og dermed et absolut bærende element.

Der er her tale om et langsigtet projekt, som Fonden gerne fortsætter en samtale om.

Seernes Have

DR 2 TV bragte i oktober måned i udsendelsen "Seernes Have" et indlæg om professor Erik Kjær's podning af kviste fra Kongeegen i Jægerspris. Den lille plante blev forår og sommer passet i arboretet i Hørsholm. Som Fonden for Træer og Miljø gav til Seernes Have i Odder deltog Erik Kjær i plantningen af "barnet" af Kongeegen i efteråret 2005.

Der planlægges et besøg i Gerlevparken i løbet af sommeren med optagelse fra samlingerne til den ny TV-udsendelsesrække.

Gerlevparken

Det er stadig Fondens største projekt at vedligeholde og formidle rosenhaverne og Den Danske Træsamling. De to rosenhavers vedligeholdelse omfatter nu også – udover selve rosenplejen – at skabe lys og luft omkring rosensamlingerne. I vinteren 2004-05 begyndte vi beskæringen af de høje avnbøgehække og i denne vinter er dette arbejde afsluttet. Læhegnet sydøst for rosenhaverne er ligeledes blevet kraftigt beskåret. Et beskæringsarbejde vil give nye oplevelser i Gerlevparken: Et forvokset ellekrat mellem rosenhaverne og søen i den gamle park er blevet ryddet, og nu kan man opleve udsigten til søen fra stien til rosenhaverne, og de asketræer, som hører til Den Danske Træsamling, kommer rigtig til deres ret.

Det er flere år siden vi planlagde at søen skulle indgå som et synligt element i parken. Først nu, hvor de græskarper og dammuslinger,

som blev udsat i søen, har gjort deres positive arbejde for en sundere og renere sø, har vi fundet det rigtigt at gøre søen synlig. Vi håber at parkens mange gæster vil værdsætte at søen giver ny stemning og oplevelser til Gerlevparken.

Vi er meget taknemmelige for Willy Jørgensens hjælp til afbrænding af det meget kvas som beskæringerne i Gerlevparken har medført og hans daglige opsyn med køerne, som er med til at holde uønsket vegetation i Den Danske Træsamling nede.

Også tak til Jens Jørgensen, som er en meget fin og omsorgsfuld nabo til Gerlevparken.

Tak til Jægerspris kommune som ved sit ikke ubetydelige bidrag til rosenhavernes vedligeholdelse er med til, at Gerlevparken er den turistattraktion, som Fonden ønsker. Vi håber meget at bidraget til vedligeholdelsen fortsætter også efter kommunalreformen.

Tak til anlægsgartner Jens Cramer Kristensen, der nu står for vedligeholdelse af Gerlevparken, samt tak til tidligere anlægsgartner Knud Riise Bundgaard, der stadig interesseret følger arbejdet i parken samt villigt videregiver af sin store viden om træerne og buskene.

Også en tak til forretningsudvalgets medlemmer for et godt og aktivt samarbejde gennem året og for den indsats, de yder for Fonden. Medlemmerne har på de månedlige møder sagligt gennemgået alle de ansøgninger og henvendelser som Fonden har modtaget og de repræsenterer Fonden for Træer og Miljø ved møder og lignende.

Tak til Henni Steffensen, der står for den daglige ledelse af sekretariatet, med bl.a. forretningsudvalgsmøder, bogføring, funds-raising samt udgivelsen af Fondens årsskrift i samarbejde med Lene Spies, der står for den grafiske opsætning som en støtte til Fonden, vi er taknemmelig for.

Til slut vil jeg rette en varm tak til alle, som i det forløbne år har bidraget aktivt til Fondens virke.

Spørgsmål til formandens beretning

Christian Als fra Hedeselskabet efterlyste tanker om Fondens fremtid. Bl.a. med hensyn til at man binder sig op på store faste omkostninger i forbindelse med Den Danske Træsamling i Gerlevparken.

Formanden svarede at Fondens fremover også vil deltagelse i de langsigtede projekter bl.a. i landsbysamfundene, miljømæssige og kulturhistoriske projekter og nyskabelser af alléer og Den Danske Træsamling, som vi bestræber os på at gøre mere nærværende.

Regnskabet

Det fulde regnskab er udsendt til repræsentantskabet. Poul Holm gennemgik regnskabet og påpegede, at omlægningen af Fondens bundne kapital fra obligationsbeholdningen til Sydinvest Fonde nu er ved at være tilendebragt. Vi undgår herefter de store udtrækninger samt løbende genplaceringer og skulle hermed kunne optimere fondens afkast.

Revisors konklusion: "Det er vor opfattelse, at årsrapporten giver et retvisende billede af Fondens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2005 samt af resultatet af Fondens aktiviteter for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2005 i overensstemmelse med årsregnskabsloven."

Spørgsmål til regnskabet var der ikke, men Peter de Neergaard udtrykte tilfredshed med regnskabet og tilkendegav rigtigheden af omlægningen af Fondens aktiver.

Valg til repræsentantskabet

Det er i år 32 år siden det første repræsentantskab blev sammensat, og da valgperioden er 4 år, bevirker det, at der i 2006 gen- eller nyvælges 14 ud af repræsentantskabets 22 medlemmer.

På valg er: For Dansk Dendrologisk Forening: Erik Kjær, Anders Korsgaard Jensen, Jerry W. Leverenz, der alle modtog genvalg. For Danmarks Naturfredningsforening: Poul Holm modtog genvalg. For Dansk Planteskoleejerforening: Torben Leisgaard modtog genvalg. For Danske Anlægsgartnermestre: Leif Rasmussen modtog genvalg. For Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole: Hans Roulund ønsker ikke genvalg. Ole R. Byrgesen blev valgt ind. For Det Danske Haveselskab: Jørn Bendtz Hansen modtog genvalg. For Kommunale Park- og Naturforvaltere: Peter Møller ønsker ikke genvalg. Hans Ove Pedersen blev valgt ind. For Skovhistorisk Selskab: Peter de Neergaard modtog genvalg.

Enkeltmedlemmer: På valg var Tove Christensen Asby, Jørgen Holm, Niels Riegels og Peter Wagner. Alle 4 enkeltmedlemmer modtog genvalg. Valgperioden til repræsentantskabet er 4 år.

Valg til forretningsudvalget

Forretningsudvalget består af Tove Christensen Asby, formand, Poul Holm, sekretær, Jette Dahl Møller, Lone van Deurs og Erik Dahl Kjær. Forretningsudvalget vælges for 1 år ad gangen og alle modtog genvalg.

Efter valget til forretningsudvalget, fik Tove Christensen Asby ordet:

Tak for valget – eller genvalget. Jeg er glad for at alle har indvilget i at tage endnu et år i forretningsudvalget, fordi jeg synes vi har haft et godt år, med en god arbejdsfordeling.

I har alle vist stort engagement ved hvert forretningsudvalgsmøde, hvor I virkelig har sat Jer ind i de forskellige ansøgninger, så vi hurtigt når frem til enighed, om hvilke, der skal imødekommes og med hvad. Så jeg ser frem til endnu et godt år.

Særligt vil nævne at det nu er lykkedes at få fremstillet dels oplysende skilte til Den Danske Træsamling og der er sat navn på 3 træer af hver slags i Træsamlingen.

Henni efter at du ikke er på kontoret i kontortiden så arbejder du faktisk meget mere end du skal for Fonden. Fondens telefon er jo videregivet til din private og du svarer altid, så vores "service" er blevet bedre. Tak for det og tak til hele din families engagement i Fondens arbejde.

Eventuelt

Gårdejere Anni og Andreas Hansen fra Seggelundgård overværede mødet, og benyttede lejligheden til at takke for lindealléen, som Fonden havde ladet plante som erstatning for en gammel elmeallé.

Dagsordenen var udtømt, og Poul Holm takkede for god ro og orden.

*Den nye lindeallé
ved Seggelundgård.*

Lørdagens ekskursion

for Dansk Dendrologisk Forening og Fonden for Træer og Miljø til Haderslev Statsskovdistrikt, af Jette Dahl Møller.

Turen var tilrettelagt af skovrider Carsten Ørnsholt, Haderslev statskovdistrikt og Niels Juul Bundgård, Dansk Dendrologisk Forening. www.skovognatur.dk/haderslev

Første punkt på programmet var Tørning Mølle, der blev genopført efter en brand i 1907. Det er et historisk sted med en gammel borg og et voldsted, der fører tilbage til 1200-tallet. Af det oprindelige anlæg er i dag kun borghøjen tilbage. I tilknytning til møllen er der en lille museumsbygning, hvor vi fik fremvist resterne af et træ, brandasken, der indgår i stedets historie. Hvis den væltede, ville møllen brænde. Træet væltede i 1787. Et større stykke af træet formulerer nu ude i mølleparken.

I den tidligere køkkenhave voksede nu en stor art af pileurt, formodentlig *Polygonum cuspidatum*, japanpileurt. Dens latinske navn er nu *Fallopia japonica*. Japanpileurt har lige afskårne bladbasen i mod-

sætning til kæmpe pileurt, *Polygonum sachalinense*, hvor bladene har hjerteformet basis. I tilknytning til møllen er der en park med interessante og gamle træer bl.a. platan, *Platanus x acerifolia* (= *P x hispanica*) fra 1860, en hvidbroget ahorn *Acer pseudoplatanus* 'Variegatum' fra 1880, to nobilis *Abies procera*, fra 1900, den ene var dog knækket, en gammel hængebøg, *Fagus sylvatica* 'Pendula' fra 1830 en snoet ægte kastanje, *Castanea sativa* fra 1800, et meget stort eksemplar af *Populus canescens* fra 1910. Et mammuttræ, *Sequoiadendron giganteum*, kunne desværre ikke overleve her og til slut passerede vi et smukt duetræ, *Davidia involucrata*, der blomstrede netop nu med grønne høje blade, de bliver senere helt hvide.

Derpå kørte vi videre – i øsende regnvej – til Pamhule skov, som er voksested for "De pamhule graner". Der er stadig nogle tilbage, men de fleste væltede i 1967. De blev op til 45 m høje, og gav et udbytte på 1100-1200 m³ pr ha, sammenholdt mod normalt 400 m³ pr ha. Ved Bibækken og Hindemadsen, som er et naturgenopretningsområde, vokser der langs bækken en hvidblomstret hestehov. Det er en sjælden art, *Petasites albus*, der på dansk hedder hvid hestehov, der vokser hist og her i Sønderjylland, og er meget sjælden i det øvrige Danmark.

Kaffen fik vi i tørvej på Traktørstedet ved Dyrehaven inden vi, stadig i regnvej, kørte videre til Haderslevs Vesterskovs sydlige del, som tidligere blev kaldt Lystskoven (Ulfsløst). Fra år 2000 har den stået som uberørt skov med eg, ask og rester af elm.

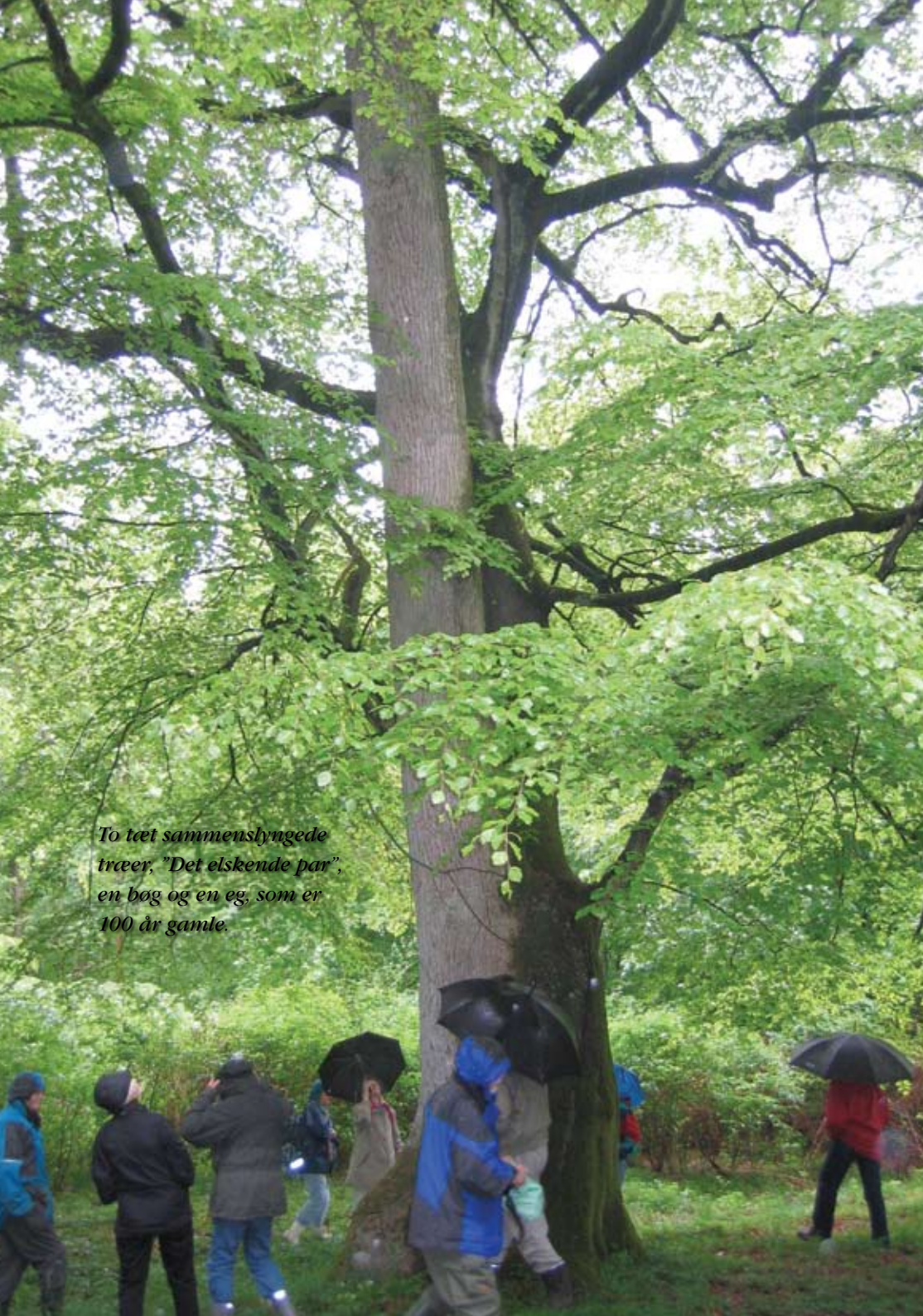
I en lysning stod to tæt sammenslyngede træer, "Det elskende par", en bøg og en eg, som er 100 år gamle. De to træer er tæt omslyngede, men ikke sammenvoksede, og man kan kende stammerne på bøgens glatte bark og egens skorpebark. I lysningens rand stod en høj hindbærlignende plante, der blomstrede netop nu. Det var *Rubus spectabilis*, der blomstrer i maj og har tredelte blade. Den kaldes nu på dansk laksebær.

I Haderslev Østerskov stod resterne af Skildvagsbøgen, som bærer inskriptioner i barken fra 2. verdenskrig skrevet af tyske soldater. Der var mere liv i et 400 år gammelt egetræ selv om toppen faldt i 1999. Træet var hult, og for de, der kunne passere åbningen, var der god plads til at stå i tørvej derinde.

På trods af det våde vejr havde vi en dejlig ekskursion og vi fik et godt indtryk af et frugtbart område i Danmark præsenteret af en meget engageret skovrider Carsten Ørnsholt, som havde stor viden om naturen i sit skovdistrikt. ■

Tørning Møllepark.

To tæt sammenslyngede træer, "Det elskende par", en bøg og en eg, som er 100 år gamle.

Efter en hyggelig aften på Tørning Kro drog vi søndag formiddag nordpå og benyttede lejligheden til at køre gennem den nyudsprungne kejser-lindeallé (Tilia Vulgaris Pallida) ved Seggelundgaard. Alléen består af 98 træer plantet i 2004. De markerer sig allerede flot i landskabet.

Turen fortsatte til Bulladen ved Tyrstrup gamle præstegård. Det er en af landets bygningsmæssige seværdigheder. Laden stammer fra ca. 1660 og består af 21 fag og er opført af tunge egetræsplanker, der er skubbet ned mellem lodrette egestolper. Hele bygningen kan tages fra hinanden og stilles op på ny.

Vejen førte os videre til den lille fredede skov "Christinero". Her findes mange sjældne planter, som Brødremenighedens missionærer har bragt hjem til kammerherreinde Christina Friedericke von Holstein, der levede fra 1741-1812 og havde sit fristed i skoven. Orkanen i 1999 væltede desværre størstedelen af træerne.

Bulladen ved Tyrstrup gamle præstegård

Den Gamle Park og Møllehøjgaard

Historiske træk om Gerlevparken – af Henni Steffensen.

Dele af materialet til denne artikel er venligst stillet til rådighed af Ole Thygesens barnebarn Arno Hansen og oldebarn Bente Ottesen.

Da Fonden for Træer og Miljø fik overdraget den ca. 10 hektar store park og skov vi nu kalder "Gerlevparken" af Kann Rasmussen, blev Møllehøjgaard delt, således at bygningerne fortsat var bolig for Kann Rasmussen. Han overtog gården i 1942.

Gården hører til blandt de ejendomme, der ofte har skiftet ejer, idet der fra 1801 og til Fonden fik den overdraget i 1979 er registreret 10 ejere. Navnet Møllehøj kommer ifølge gamle møllepapirer af, at der engang har været en mølle på stedet. Helt nøjagtig vides ikke.

Det er forståeligt, at så mange skiftende ejere har sat sit præg på gården. Det er dog Ole Thyge Sørensen, kaldet Ole Thygesen, der med sin store kærlighed til natur og havekultur var grundlæggeren af anlæg med skov og park, som vi kender det i dag.

I en alder af 28 år købte han i 1881 ejendommen på tvangsauktion og virkede der indtil sin død i 1925. Møllehøjgaard var dengang på ca. 40 tdl. Bygningerne bestod af fire sammenhængende længer opført delvis i lerklinet bindingsværk og dels i stampevægge. Til beboelsen hørte en stor stue kaldet "salen". Om vinteren blev den benyttet til fester for Tørslev borgere og der blev afholdt danseskole.

Ole Thygesen var meget aktiv i det nære landsbyliv. Han var formand for skytteforeningen, der også havde til huse på Møllehøjgaard.

Skoven med festpladsen

Nord for gården var et højt beliggende, stærkt sandet areal på ca. 6 tdl. hvor han begyndte at plante skov. En handling, der fik folk til at ryste på hovedet og sige, at det får han aldrig til at gro. Men det lykkedes og næsten alle træsorter er repræsenteret. Den store fredede stendysse i skoven har også fået møllebetegnelsen, idet den kaldes Mølledyssen.

På et ubeplantet areal midt i skoven anlagde han en festplads på ca. en halv tdl., og her blev bl.a. den årlige skyttefest afholdt. Festpladsen blev også brugt af omrejsende gøglere og artister, og i mange år havde Cirkus Enoch og Cirkus Benneweis deres vinterly her. Dyrene blev opstaldet på gården og husvogne med mere stod på festpladsen.

Ole Thygesens datter og barnebarn ved Mølledyssen i 1915.

Den gamle park

Mellem gårdens bygninger og mosen (den nuværende sø) anlagde Ole Thygesen en 2 tdl. stor park på en måde, så have og natur gled harmonisk sammen.

Haven fungerede samtidig som planteskole og gartneri med salg af træer, buske og udplantningsplanter. Vest for gården ses endnu den ca. en tdl. stor frugtplantage, som han også anlagde.

Ole Thygesen samlede træer fra hele verden. Han tog dem med hjem, når han var på rejser i udlandet.

Ole Thygesen med sin kone Kirstine og børnebørn i 1921.

Men også andre tog træer hjem til parken. Kann Rasmussens flid og interesse for træer og buske udvidede parken. Han indledte et omfattende plantningsarbejde samt planering af en del af arealet, alt udført med spade, skovl og trillebør i de efterfølgende år. Parken blev udvidet, et stisystem anlagt, østranden sikret gennem plantning af rødeg og ask på arealet langs Tørslevvej.

Af samlinger kan nævnes ca. 25 forskellige birkearter, ca 15 Philadelphus, (populært kaldet uægte jasmin), lige så mange egearter og 10 poppelarter og sidst men ikke mindst samlingen af tjørn, der rummer ca. 80 forskellige arter og varieteter, en enestående samling i Danmark.

Fonden modtog for få år siden yderligere 36 forskellige tjørn fra Botanisk Have i København, der ikke selv kunne rumme dem.

Ikke alle ejere af Møllehøjgaard har haft samme interesse i at pleje dette naturskønne område, derfor glæder det efterkommere af Ole Thygesen at parken nu er overtaget af Fonden for Træer og Miljø, der fagligt bygger videre på den.

I Den gamle Park har vi i de seneste år i tæt samspil med de eksisterende landskabstræk – træer, buske, vand, stier, terræn – forsøgt at finde fornyelse. Der er foretaget udtynding af den stedsegrønne afdeling ved søen. Mange af de stedsegrønne var slet ikke smukke at se på og heller ikke særlig enestående på anden vis.

Så en kold novemberdag gik landskabsarkitekt Lone van Deurs og anlægsgartner Riise Bundgaard rundt med sprayflasken og "fældede" træer. Det er en stor og svær beslutning at male beskeden "fældes" på en plante i vækst. Men det er om at opleve helheder, fremtid og muligheder og så turde holde sig sit mål for øje, så det kan fremstå overbevisende.

Vi er nu overbevist om rigtigheden i at gå så hårdt til værks. Der blev friset mange smukke rhododendroner, som tidligere var gemt og der blev skabt fine dybe kig. Rhododendronmassivet og duetræet har allerede kvitteret med masser af blomster.

Som bekendt rummer Gerlevparken udover Skoven og Den gamle Park nu også Den Danske Træsamling, Valdemar Petersens gamle dufteroser samt samlingen af alle kendte Poulsen Roser – og tilbyder sig som et meget værdifuldt udflugts- og studiemål.

Se byens træer – fra en ny vinkel

af Parkplanlægger Klaus Hansen Petersen og stud.silv. Ulrik Ren Vin Kristensen, Vej & Park, Københavns Kommune.

Fotos Lene Spies.

Københavns Kommune gennemførte i sommeren 2006 en kortlægning af træer med en særlig kulturhistorisk betydning. Kortlægningen skal ses som en strategisk indsats på at synliggøre og beskytte træer i det urbane miljø.

Når træerne bliver elektroniske

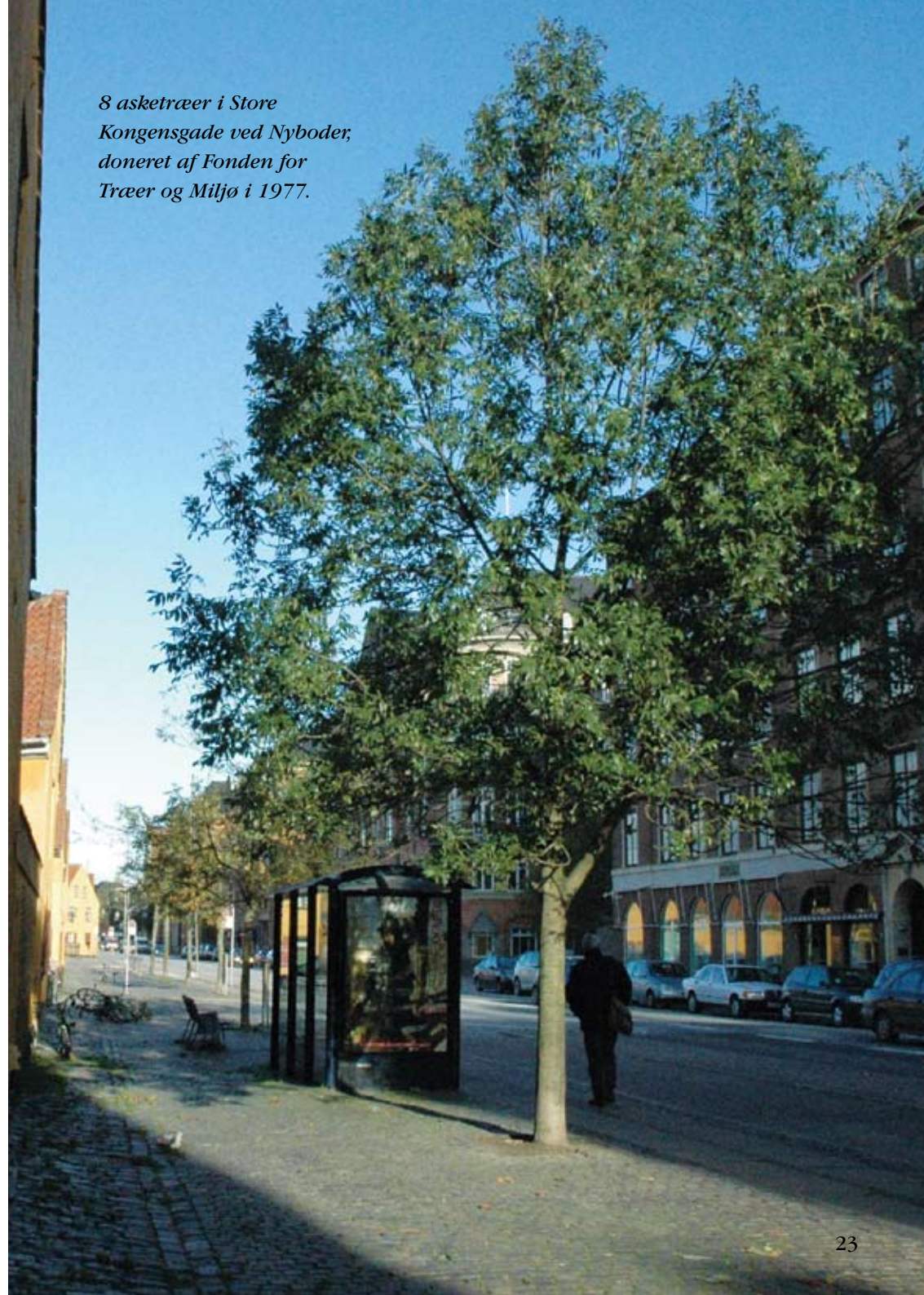
Allerede tilbage i 1945 udarbejdede det tidligere Stadsingeniørens Direktorat en fortegnelse over "Værdifulde Træer, enkeltstaaende og i Grupper – ikke henhørende under Stadsingeniørens Direktorat". Siden er tilsvarende fortegnelser med årtiers mellemrum med stor møjle og besvær blevet udarbejdet. Publikationerne har i de fleste tilfælde kun været benyttet af forvaltningens medarbejdere. I 2001 tog forvaltningen initiativ til GIS-registrering af samtlige 16.814 kommunale gadetræer i Københavns Kommune.

Databasen indeholder præcise oplysninger om det enkelte træ bl.a. træart, placering, planteår, plantemetode, sundhedstilstand, beskæringsbehov mm. Registreringen har været et godt værktøj i det daglige arbejde med pleje og eventuel udskiftning af træer, og kan hjælpe til et bedre valg af træart og plantemetode. Det overblik databasen giver har allerede været med til at justere kommunens træstrategi, der nu målrettet arbejder mod mere variation i både træart og alder. Desuden åbner GIS-baserede registreringer mulighed for at synliggøre oplysninger gennem kommunens fælles GIS platform og derved bliver træerne mere synlige i planlægningsprocessen.

Videns-tab kan være træernes skæbne!

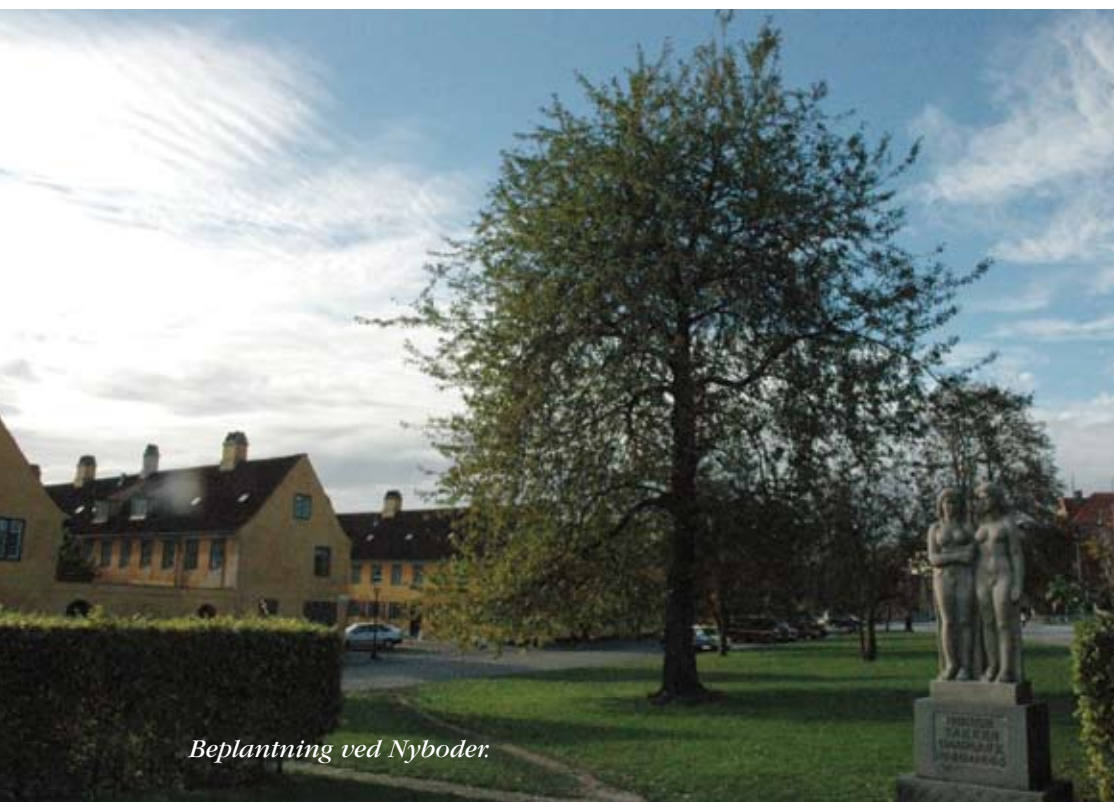
Den største trussel mod træerne er kommunens egne medarbejdere! Det skyldes som regel ikke ond vilje, men derimod manglende viden om hvor træer står og hvordan man tager de fornødne forholdsregler for at bevare træer! Da GIS-databasen kun indeholder oplysninger om gadetræerne, har parktræernes skæbne ofte været afhængig af medarbejdernes hukommelse. Ikke at forstå sådan at træerne er i fare, men at eventuelle historier om træerne eller viden om specifikke arters

8 asketræer i Store Kongensgade ved Nyboder; doneret af Fonden for Træer og Miljø i 1977.

placering, let kan gå tabt når medarbejdere f.eks. pensioneres eller søger andre græsgange. Her har de grønne forvaltere en særlig forpligtigelse til at formidle viden omkring beskyttelse og pleje af træer. Københavns Kommune vedtog i december 2005, en strategi om bevaring af værdifulde træer og karaktergivende beplantning i lokalplaner. Det betyder i praksis at eksisterende træer både kommunale og private i dag er langt bedre sikret i forbindelse med bl.a. lokalplanlægning, nybyggeri, gårdsammenlægninger osv. Tilbage står de træer hvor omgivelserne ikke ændrer sig, som bare står for at stå men ofte har en meget spændende historie bag sig!

Desuden føler forvaltningen en særlig forpligtigelse overfor donationstræer, idet giveren ofte har en forventning om at træet til evig tid vil stå netop der hvor det bliver plantet. På denne baggrund begyndte Københavns Kommune i starten af sommeren 2006 en registrering af særlig interessante træer i kommunen.

Beplantning ved Nyboder.

Registrering af arboretstræer og andre plantegaver

Et af de første spørgsmål som dukker op er hvilke træer, der skal registreres og hvorfor. Efter at have gjort sig en del overvejelser blev der fastlagt fem kategorier: Hæderstræer, Kulturhistoriske træer, Beskyttede træer, Donationer og Botanisk interessante træer. Af de fem kategorier kan flere være gældende for det samme træ og i flere tilfælde vil det blive et skøn om et træ er særlig interessant. Et andet skøn er om en træart er botanisk interessant. Det sidste gør sig f.eks. gældende for Tempeltræet og Vandgranen, der for fyrre år siden var ukendte for de fleste, men nu står i mange private haver.

Arbejdet begyndte med gennemlæsning af gamle journaler, der måske kunne indeholde vigtige informationer. Allerede her stod det klart at det ville blive en stor opgave. Journalerne bar sigende navne som f.eks. "Arboretet i Hørsholm", "Andre plantegaver" eller "Fonden for Træer og Miljø". For træerne fra "Arboretet i Hørsholm" er der ofte udførlige tegninger og eventuelle skrivelser om deres tilstand. F.eks. at 13 Fågus orientális plantet 1950 i Valbyparken, stod under vand i 1951 og derved blev påført så stor skade at de er døde.

Denne opfølgning var god i mange år, men overgartnerene har haft forskellige interesser og dermed forskellig tilgang til parkernes drift. Nogle mente at parkerne skulle være lette at holde, nogle at rekreation og dermed publikum havde størst prioritet og nogle at eksoter hørte hjemme i Botanisk have. Det bærer indholdet i journalen tydeligt præg af. Desuden er opfølgningen blevet glemt eller nedprioriteret efterhånden, hvorfor der nu mangler vigtige oplysninger om træernes skæbne. Mange af de træer der ikke er bukket under for sygdom har måttet lade livet for udviklingen bl.a. ved anlæggelse af Bispeengbuen.

"Andre plantegaver" indeholder mange forskellige sager, nogle af disse sager er fordelt på flere journaler, uden at det er nævnt. Flere sager er ikke afsluttet og nogle plantegaver er sendt til kommunens gartneri, hvorefter deres videre skæbne ikke er kendt.

En del sager slutter med en tilladelse til plantning af f.eks. et hæders-træ, men træart og placering fremgår ikke. Dette gør at kun meget få sager ender med brugbare oplysninger, selv i sagerne med kortmateriale skal der en cykeltur til for at finde ud af om træerne stadig eksisterer.

Journalen viser også et forsøg på øgede relationer mellem Japan og Danmark, der er tre sager om Tempeltræer i slutningen af 60'erne og tre sager om kirsebær i starten af 70'erne. Disse sager omhandler japan-

ske enkelt personer, firmaer eller organisationer, der har givet planter til Københavns Kommune oftest for at få positiv medieomtale eller i forbindelse med salgsfremstød. Japan er det land der er klart bedst repræsenteret i journalen og i forbindelse med H.C.Andersen året har Københavns Kommune igen modtaget kirsebærtræer fra Japan.

Denne gang 200 Yoshino kirsebær (*Prunus x yedoensis*) der er blevet plantet i Langelinieanlægget. Af de gamle sager med japansk islæt er det kun lykkedes at finde tre tempeltræer ud af en gave på 150, givet til overborgmester Urban Hansen fra Tokyos konsul i 1967. Et andet eksempel fra denne journal er seks træer hjembragt fra USA og overrakt til København i 1954 i anledningen af journalist-forbundets 50 års jubilæum. Af disse står en vandgran (*Metasequoia glyptostroboides*) og et mammuttræ (*Sequoiadendron giganteum*) i Ørstedsparken.

"Fonden for Træer og Miljø" indeholder indkaldelser til Fondens repræsentantskabsmøde, skrivelser om undersøgelser mht. saltbelastning, takke breve for deltagelse i "Plant Danmark Dag" mm. Der er kun omtalt to egentlige plantninger med støtte fra Fonden, Toftegårds Allés første (og stadig eneste træ) og plantninger i Pistolstræde. Af de skænkede træer til Pistolstræde er to af de fire russiske løn forsvundet, mens resten, et Tempeltræ, et Tibetansk kirsebær og en Papirbarkløn, står der endnu.

For alle journalerne gælder det, at de seneste anførte oplysninger er fra første halvdel af 1990'erne. Det bevirker at mange af oplysningerne for de sidste ti år er spredt ud på forskellige kontorer i Vej & Park, hvilket gør det svært at få et samlet overblik.

Efter gennemlæsningen af journalerne og en del opfølgende cykelture er overgartnerne, både tidligere og nuværende blevet udspurgt om deres viden på området. Derudover er internettet og litteratur blevet benyttet. F.eks. er Danmarks Natur, Træer i Nordeuropa, Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse samt årsskrifter fra Fonden for Træer og Miljø flittigt blevet studeret. Fra Fondens årsskrift ved vi f.eks. at der er plantet vejtræer i Eberts Villaby på Amager.

"Først skal træet vises, siden skal det spises"

Når træer skal bevares handler det om at fortælle den gode historie og skabe oplevelser. Den velkendte julesang "Juletræet" af Peter Faber beskriver præcis hvad der skal til for, at bemærke det enkelte træ i skoven. Træet skal pyntes og vises frem!

*Russisk løn (*Acer Tataricum* L.) i Pistolstræde*

Københavns Kommune gør i øjeblikket en del overvejelser omkring den videre formidling af de registrerede træer. Ønskerne er mange. Den eksterne formidling for borgerne bliver formentligt gennem internet til en kommunal hjemmeside. Hvis alt går vel på borgergis.kk.dk. Denne hjemmeside er baseret på GIS således, at det bliver muligt at trykke på et træ og få oplysninger om det enkelte træ. Andre ønsker til formidlingen er hæfter f.eks. skolehæfter eller en form for vandretursfoldere. Indtil videre er der kun sket en kortlægning af træer på de kommunale parkarealer. Forvaltningen søger i øjeblikket eksterne samarbejdspartnere til hjælp med at fortælle den gode historie om byens træer.

Øvelsen med at kortlægge byens særlige træer har allerede tiltrukket sig en del opmærksomhed. Teknik- og Miljøborgmester Klaus Bondam (B) har udvist en særlig interesse for byens kulturhistoriske træer og mener det er på tide at flytte penge fra det blå til det grønne igen efter flere års investeringer i havnefronten med bl.a. havnebade og ny cykel- og fodgængerbro over havnen. I skrivende stund har Københavns Kommune travlt med at få plads til et nyt donationstræ (*Ginkgo biloba*) modtaget af DL (Danske Landskabsarkitekter) i anledning af foreningens 75 års jubilæum.

Fonden for Træer og Miljøs donationer i København Kommune

- 1975 Henvendelse fra Vanløse og Valby.
- 1977 8 asketræer i Store Kongensgade ved Nyboder.
- 1980 Juletræ til vuggestue og børnehave ved Statens Serum Instituts Institutioner på Artillerivej 38.
- 1981 Pistolstræde – hele beplantningen ”udskiftet” af Fonden, Ginkgo, Acer tataricum, Platan m.fl.
- 1981 Registrering af træer i indre by, Peter Wagner:
Den gamle botaniske Have bag kunsthøjskolen og haverne mellem Amalienborg og Bredgade.
- 1985 Nyboder: Marineegene
- 1988 Plantning af pil i Tivoli, som efter overleveringen stammer fra en pil, der har groet på Napoleons grav på Sankt Helena, hvoraf en stikling i sin tid er hjemtaget af Tivolis grundlægger Georg Carstensen.
- 1990 Tofttegårds Allé, Valby. Markering af Plant Danmark Dagen.
- 1991 6 lindetræer i Grønnegården ved Kunstindustrimuseet.
- 1998 Eberts Villaby på Amager. 20 kugle-akacier ”Robinia pseudo-acacia ”Bessoninia” til Dyvekes Allé og 20 lindetræer ”Tilia cordata ”Greenspire” til Skipper Clements Allé.
- 2005 Eberts Villaby på Amager. 3 kugle-akacier ”Robinia pseudo-acacia ”Bessoninia” og 28 lindetræer ”Tilia cordata ”Greenspire”.
- 2000 Sølvgades Skoles skolegård. Nyt akacietræ som erstatning for akacietræet plantet i 1850. Træet er skolens vartegn.

Pistolstræde – en af de mest charmerende passager i indre København.

Bytræarboretet i Hørsholm

Til undervisning af landskabsarkitekter og anlægsteknikere er der i 2001 oprettet et bytræarboret i Hørsholm. Det er en samling af træer i udvalgte kloner, der er anvendelige i bymæssig sammenhæng på veje, gader og pladser til demonstration af arternes forskellighed og udvikling over tid, samt mulighed for at se de forskellige arter og kloner ikke mindst nye kloner i forhold til hinanden. Endvidere ønsker man at få dækket et behov for at demonstrere tildannelsesbeskæring af gade-træer.

Planteskoleejerforeningens Trægruppe donerede de 400 udvalgte træer og Fonden støttede projektet med halvdelen af udgifterne til plantningen.

Fonden håber projektet kan være medvirkende til at Danmark med tiden får et endnu bedre plantemateriale specielt egnet til plantning under bymæssige forhold – og tillige give landskabsarkitekter og andre bedre viden til at vælge den rigtige beplantning til de givne forhold.

En Himmerlands historie

Af naturvejleder Karsten Hansen, Rebild Produktionsskole.

Tænk at synke i kærlighed
blandt Gyldenris og Djævelsbid.
Kage med Lyng
Kaffe med Revling
og skyfri himmel for resten
Man plukkede Tytter – det er legalt,
for tænk at gå hjem og få andre fortalt,
at man har gået 2-3 kilometer
blot for at ligge i solen
med kaffen, kagen og konen...

Lyngen var der og hugormen med
og enkelte summende bier.
Klokkelyng, vissen ved vandrige pletter
og Revling som dybgrønne tæpper.
Bjergfyr, Hæg og Asp gror om kap
med bølgende Bunke og Gederams.
Skynd dig kom, for om føje år
er skoven tæt hvis det går som det går
– måske sku' man prøve med får!!

Midt i september drev jeg en dag over et stykke af de Himmerlandske heder. Der var et herligt solskin med lige netop så mange drivende skyer at de viste hvor høj himlen egentlig var. Der var kaffe i rygsækken og hund i snoren så alt i alt var der lagt op til en rigtig god eftermiddag.

Der gik jeg så over alt det frie og åbne – og rykkede Bjergfyr op. Der er nok, ja rigeligt, af dem i det område, som så mange andre steder i den udyrkede del af det nordjyske landskab. Jeg sendte en venlig tanke til den store tyske forstmand J.G. von Langen der blev hentet til Danmark for at lære os skovdyrkning.

Det er sjældent vi har en enkelt person at give skylden, men her er det ganske vist: J.G. von Langen kom med Bjergfyrren. Han kom i en anden tid – ja, nærmest i en anden verden, og han lærte os skovdyrkningens skønne kunster og startede hedens endeligt.

Bare et par blade stikker op – det er Prunus Serotina/Glansbladet Hæg. Det menes at dyr nødig græsser serotina på grund af blåsyreindholdet.

Godt gået Langen – det var ikke din opgave at frelse heden men at skabe skoven.

Da Steen Steensen Blicher få år efter von Langen drev rundt på jagt i heden var udsynet stadig meget videre end i dag. Milevidt kunne han skue fra de gravhøje som lå frit og højt i terrænet som pejlemærker og ledelinier for de vejfarende. Gravhøjene gav mulighed for at finde vej og helt op til i dag er mange vejforløb præget af at række fra gravhøj til gravhøj.

Hyrdedrengene havde i århundreder passet deres arbejde med at lede får og kvæg rundt over store arealer. Og det havde virket efter hensigten. Den vegetation som var værd at æde var forsvundet. Der var ikke mange træer i det jyske landskab.

Først i landvindingstiden hvor den nyvundne nationalfølelse skabte det vakte og velfungerende landbrug kom træerne for alvor til heden. De stod i ordnede rækker fra nord til syd og skærmede det tynde jordlag der var at finde under lyngen. Kun få pletter af heden undgik

Evnen til at frøformere på egen hånd, har i dag sendt Glansbladet Hæg på den sorte liste i Skov- og Naturstyrelsen.

landbrugets fremmarch og på dem kan jeg og alle andre så lufte hund og drikke kaffe i septembersolen til duft af revling og lyng.

Bjergfyrren er et fortrinligt pionertræ. Den selvsår villigt, kræver ikke pasning og er i stand til at møde den jyske blæst. Netop de egenskaber von Langen forstod at udnytte til skovens fordel. Men til stadighed truer Bjergfyrren med at overvokse heden. Dels fordi den kan og dels fordi vi har afskaffet hyrdedrengene og deres får. Når jeg sidder på gravhøjene og skuer (nej, jeg kigger bare for så fattigt er vores sprog blevet) så er det skov i opvækst blikket møder. Ud over Bjergfyrren er det Bævre Aspen som sender sine talrige rodskud ud mellem lyngplanterne og skaber småskove, så tætte at jeg kan gemme en hel børnehave og fortælle dem hvordan skoven gror.

Som jeg nu gik der i solen, blæsten og livet strejfede blikket endnu en indvandrer på den brune hede. Bare et par blade stak op over lyngdækket, men den var der. *Prunus Serotina* / Glansbladet Hæg. Oprindeligt hjemmehørende i det østlige Nordamerika hvor den danner anseelige træer på 20-30 meter.

Da jeg lærte den gode latin om vildtplantninger for tredive år siden skulle vi plante Glansbladet Hæg i randen af plantningen gerne suppleret med *Rosa Rugosa*. Det ville fasaner og råvildt sætte pris på.

Glansbladet Hæg har unægtelig mange kvaliteter. Den trives på mager jordbund, selvsår villigt, kan konkurrere med anden opvækst, evner at møde den jyske blæst, giver føde til fugle, og er smuk at skue. Von Langen ville ha' elsket den. Netop evnen til at frøformere på egen hånd har i dag sendt Glansbladet Hæg på den sorte liste i Skov og Naturstyrelsen. Vi opfordres til at undgå yderligere plantning af *Serotina* og i stedet bruge den oprindelige danske almindelig Hæg (*Prunus Padus*) som bestemt også har mange kvaliteter.

Frygten for endnu en invasiv art er ikke ubegrundet, men måske er det for sent at sætte ind. *Prunus Serotina* er kommet for at blive. Overalt i den frie danske natur stikker de frem og jeg mødte en god håndfuld af dem bare på min lille septembereftermiddagstur i heden. Mens jeg nød kaffen blandt Revling og Klokkelyng funderede jeg over at løse problemet alternativt. *Prunus Serotina* har bær som er gode at sætte på snaps trods et vist indhold af blåsyre. Jeg valgte på stedet at hjælpe det åbne Danmark ved at plukke en god håndfuld bær i den netop tømte kaffekop, vel vidende at man her som i andre forhold ikke kan drikke sig ud af sine problemer.

Hjemme igen med glæden over en smuk dag i sindet bød jeg min finuldsvædder en buket af dagens Glansbladet Hæg som var taget med hjem til et simpelt græsningsforsøg. Videnskabeligt var det vel ikke, men det gode dyr var ikke mange sekunder om at afløve buketten. Det menes ellers at dyr nødig græsser *serotina* på grund af blåsyreindholdet. Men det vidste han åbenbart ikke.

Vædderen viste vejen – åbne arealer er kun åbne i skovlandet Danmark hvis vi stadigt og stædigt kulturpåvirker. *Prunus Serotina* har stillet sig efter bjergfyrren i den lange række af indførte arter med egen missionsbefaling, så lad os glæde os over det smukke træ, beslutte os til hvor vi vil ha' det og sæt så min vædder og hans ligesindede til at klare det vide udsyn fra gravhøjene hvis det skal bevares...

Nye i repræsentantskabet

Hans Ove Pedersen

Landskabsarkitekt, cand. hort., cand. arch., repræsentant for Kommunale Park- og Naturforvaltere.

Hans Ove Pedersen er født i Gentofte i 1947. Søn af anlægsgartner med virke i Gentofte og omegn. Udlært i staudgartneri og hortonom fra KVL i 1972 ved professor Georg Boye. Har afgang fra

Kunstakademiets Arkitektskole i 1974 med professor Svend Ingvar Andersson som faglærer.

Blev derefter ansat i en kommune med administration af parker og grønne områder og senere som afdelingsleder på Lyngby-Taarbæk Kommunes kirkegårde og i administrationen under daværende stadsgartner S.A. Hansen, Lyngby. Souschef i Stadsgartnerens afdeling med økonomistyring af det grønne som speciale.

Har forestået registrering af kommunens vejtræer og kender platanens force som gadetræ.

Hans Ove Pedersen har siden 1990 været medlem af Stads- og Kommunegartnerforeningens, nu Kommunale Park- og Naturforvaltere, der som interesseorganisation samler interessen for kommunernes arbejde med de grønne områder, som tilrettelagt natur til bymenneskers behov. Foreningen havde i 2005 50 års jubilæum og i den forbindelse forestod Hans Ove Pedersen udgivelsen af jubilæumsskriftet "Historier om Stads- og Kommunegartnere gennem 50 år".

Har senest forestået en række naturgenopretningsarbejder i en grøn kommune, til glæde og rekreation for byens borgere."

Ole Rasmus Byrgesen

Produktionsgartner. Arboretmester, repræsentant for Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole.

Er født i Birkerød i 1958. Har altid været glad for at være i den dejlige natur som er i lokalområdet: Sjælsø med Eskemoskov, Geelsskov, Gribskov og Furesøen med den dejlige Nørreskov.

Efter uddannelsen som Produktionsgartner i 1980 ansat som gartner i Arboretet Hørsholm med ansvar for planteskolen, væksthuse og klipning af undervisningsmateriale til KVL, Skovskolen og div. gartner-skoler.

Blev i 1990 Arboretmester og fik dermed det daglige ansvar for drift og vedligeholdelse af Arboretet og Forst Botaniskhave i Charlottenlund samt Div. forsøgsplantninger på Scion DTU i Hørsholm.

Fritid bliver brugt i naturen, fodbold og familie.

Udvalgte begivenheder 1974-2006

- 1974 • Fonden for Træer og Miljø stiftet
• Højesteretsdommer Helga Pedersen er formand for repræsentantskabet
- 1975 • Fonden repræsenteret i to udvalg under Ministeriet for Offentlige Arbejder, dels om vejsaltning og dels om beplantning langs offentlige veje
• Fondens kamp for genetablering af Ledreborg Allé påbegyndt.
Morten Klint/Lone van Deurs udarbejdede projekt
- 1976 • Grønne Planer, Dansk Byplanlaboratoriums skriftserie.
Beplantningsplaner for tre byer: Bramming, Ringe og Helsingør
• Beskæring af lindealléerne ved Dronninglund Slot
- 1977 • Fonden projekterer retableringen af Øster Mølle Sø i Dronninglund Kommune
• Fonden medarrangør af beskærings- og beplantningskurser på Vilvorde
- 1978 • Fonden støtter praktisk og økonomisk Claus Berings film: Træer og Miljø
- 1979 • Møllehøjgård – senere Gerlevparken – overtages af Fonden
• Nationalbankdirektør Erik Hoffmeyer ny formand for repræsentantskabet
• Hendes Majestæt Dronning Ingrid bliver Fondens protektor
- 1980 • Midterrabat på Geels Bakke ved Holte beplantes med egetræer
• Beplantningsplan og planter til den retablerede Klokkeholm Møllesø
- 1981 • Forsøg med vejsalts indvirkning på 4 vejtræarter påbegyndt i Gerlevparken ved lic.agro. Jens Dragsted
• Beplantning af 1200 egetræer ved Egtvedpigens fundsted
- 1982 • Bevarende beskæring af lindealléerne ved Rosenholm Slot
• Beplantning i Pistolstræde i København
• 3 ægte børn af Kongeegen plantet ved Øster Mølle sø i Dronninglund til ære for Fondens protektor Hendes Majestæt Dronning Ingrid, for Fondens første formand for repræsentantskabet, højesteretsdommer Helga Pedersen og for en af initiativtagerne til Fonden, arboretforstander, dr.agro. Carl Syrach Larsen
- 1983 • Plant et træ – kampagnen påbegyndes og i løbet af tre år plantes 1,25 mio. træer over hele landet
• Fonden skænker vej- og allétræer til Broager Kommune
- 1984 • Etableringen af Den Danske Træsamling i Gerlevparken påbegyndt
- 1985 • Valdemar Petersens samling af historiske roser etableret i Gerlevparken
• Simon Spies Alléen plantet i Vestskoven ved Herstedøster
• Plantning af marineege i Nyboder i København
- 1986 • Efter 11 års kamp påbegyndes retablering af Ledreborg Allé
- 1987 • Samlingen af Poulsens roser etableret i Gerlevparken
• Støttet Tønder forskønnelsesudvalg med 50 egetræer til allé
- 1988 • 300 siders rapport ved lic.agro Jens Dragsted vedr. resultatet af saltforsøget udsendes til samtlige kommuner og amter i Danmark
• Sansehave ved institutionen Birkebakken i Brabrand – projekt og beplantning
- 1989 • Rådgivning i forbindelse med etablering af Bangsbo Botaniske Have
• Projekt til sø og beplantning ved Clausholm i Klokkeholm/Hjallerup
• Projekt til geografisk arboret på Store Grønhede ved Sæby
- 1990 • Plant Danmark-Dagen. Over 60.000 træer – plantet overalt i Danmark
• Blindehave skænket til Pindstrup-centret på Djursland
- 1991 • 6 store lind til Kunstindustrimuseets Grønnegård
• Rådgivning i forbindelse med vedligeholdelse af Skærvad Hovedgaard
- 1992 • Asketræer til institutioner i forb. med Hjørrings 750 års købstadsjubileum
• Efter 17 år bliver den genplantede 7 km lange Ledreborg Allé indviet
- 1993 • Beplantning til Byfolden i Køng, Glamsbjerg Kommune
- 1994 • Plant Danmark Dagen. Ca. 60.000 løvtræer plantet overalt i Danmark
• Projekt og etablering af rosenhaven i slotsparken ved Rosenholm Slot
• Skænket 75 store lindetræer til retablering af allé ved Lerchenborg Gods
- 1995 • Åstrup Kloster ved Tølløse, genskabelse af park og anlæg af rhododendronbed
- 1996 • Rådgivning og naturgenopretning til Nørre Wosborg ved Ringkøbing
- 1997 • Beplantning til sansehave ved Aalborgskolens institution for døvblinde
- 1998 • Projekt og beplantning til have for senil demente i Vejlbj Lokalcenter, Århus
• Rådgivning og egetræer til retablering af Maglemer Alléen ved Knuthenborg
• Påbegyndt renovering af den gamle park og skov i Gerlevparken
- 1999 • Fonden for Træer og Miljø bliver 25 år
- 2000 • Hendes Kongelige Højhed Prinsesse Alexandra bliver Fondens protektor
• Rådgivning og træer til alléer ved 5 godser på Lolland
• Sansehave ved Skodsborg Observations- og Behandlingshjem
• Træer til Borreby Gods, Skælskør
- 2001 • Spejdercenter: Kredshuset Høvringen ved Højer
• Bytræarboretet ved Landbohøjskolens Forskningscenter i Hørsholm
• Udvidelse af bedene i Poulsen Roserne i Gerlevparken
- 2002 • Alléer ved Holgershaab ved Nørre Alslev, ved Marienlyst ved Vordingborg, Nybøllegaard ved Stege og ved Sandholt på Fyn
• Søren Ødums plantninger i Grønland
- 2003 • Planer og beplantning til sansehave ved Rønnehuset i Nykøbing Falster
• Håstrup Bylaug, 100 rødtjørne plantet som alléer ved indfaldsvejene til byen
- 2004 • Allé ved Rynkebygaard på Fyn og allé ved Sekkelundgård ved Christiansfeldt
• 52 egetræer til vejtræer ved Eliselund ved Tranekær
• Beplantning ved Lille Egede Friskole ved Skælskør
- 2005 • Allébeplantning gennem landsbyen Fredsted ved Haderslev
• Udplantning af vejtræer i Eberts Villaby på Amager
• Ejerlauget Manstrup Gadekær ved Fjerritslev – forslag og beplantning
- 2006 • Rådgivning og planter til aktivitets- og legeplads i Vindum ved Rødkjærbro
• Lindeallé ved Vesterbygaard, Jerslev på Sjælland

Fondens Støttekreds

Fonden for Træer og Miljø er af Told og skattestyrelsen godkendt som berettiget til i henhold til Ligningslovens § 8A at modtage gaver med den virkning, at giveren kan fratrække disse ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst inden for de i loven fastsatte grænser – d.v.s. det samlede gavebeløb til den enkelte forening skal udgøre mindst 500 kr. i løbet af indkomståret, og af giverens samlede gavebeløb kan den del fradrages, der overstiger 500 kr., dog maksimalt 6.400 kr.

Støttekredsmedlem

Som medlem af støttekredsen modtager man Fondens Årsskrift og bliver indbudt til at overvære det årlige repræsentantskabsmøde.

Kontingenter er årligt 95 kr. for private og 285 kr. for virksomheder, institutioner m.m.

Yderligere oplysninger om fondens arbejde, medlemskab af støttekredsen m.m. kan fås i Fondens Sekretariat.

Skovrider Carsten Ørnsbølt fortæller i Tørning Møllepark.

FONDEN FOR TRÆER OG MILJØ

Fondens Protektor: Hendes Højhed Prinsesse Alexandra

Fondens repræsentantskab:

Formand: Tidl. nationalbankdirektør, dr.polit. Erik Hoffmeyer
Fra Dansk Dendrologisk Forening: chefpsykolog Anders Korsgaard Christensen, statskovrider Niels Juhl Bundgaard Jensen, professor Erik Dahl Kjær, lektor Jerry W. Leverenz og universitetslektor, cand.scient. Jette Dahl Møller
Fra Danmarks Naturfredningsforening: orlogskaptajn, cand.jur. Poul Holm
Fra Dansk Planteskoleerforening: gartneretekniker Torben Leisgaard Jensen
Fra Dansk Skovforening og Skovhistorisk Selskab: advokat Peter de Neergaard
Fra Danske Anlægsgartnermestre: anlægsgartnermester Leif Rasmussen
Fra Danske Landskabsarkitekter, landskabsarkitekt Lone van Deurs
Fra Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole: arboretmester Ole Rasmus Byrgesen
Fra Det Danske Haveselskab: ingeniør Jørn Bendtz Hansen
Fra Det Danske Rosenselskab: institutionsleder Hanna Charlotte Askholm
Fra HedeDanmark a/s: regionschef Christian Als
Fra Kommunale Park- og Naturforvaltere: landskabsarkitekt Hans Ove Pedersen
Fra Slots- og Ejendomsstyrelsen: chefkonsulent, landskabsarkitekt Niels Møllergaard

Enkeltmedlemmer:

Landskabsarkitekt Tove Christensen Asby
Havearkitekt Jørgen Holm
Direktør Niels Riegels
Højesteretssagfører Ib Thyregod
Universitetslektor, cand.scient. Peter Wagner

Forretningsudvalg:

Tove Christensen Asby, formand
Poul Holm, sekretær
Jette Dahl Møller
Lone van Deurs
Erik Dahl Kjær

Sekretariatsleder: Henni Steffensen

Revisor: Revisionsfirmaet A. Rolf Larsen, statsautoriserede revisorer a.s

Den Grønne pris er tildelt følgende:

Arkitekt Hakon Stephensen, 1976 – forfatter Ole Vinding, 1976 – fhv. borgmester Christian Hansen, Gerå, 1978 – civilingeniør Georg Christiansen, 1979 – professor C.Th. Sørensen, 1979 – Klokkerholm Samvirke, 1982 – fhv. distriktgartner Willy F. Hansen, 1984 – civilingeniør A. Kann Rasmussen, 1985 – Anders og Dot Fønss Nielsen, Hjallerup, 1989 – skovrider Henrik Staun, 1998 – Pernille Olesen, 1999 – professor Sven-Ingvar Andersson, 2000 – havearkitekt Jørgen Holm, 2001 – forfatter Helge V. Qvistorff, 2002 – statskovrider Bo Holst-Jørgensen, 2003

Sekretariat:

Bentzonsvej 52, Postboks 92, 2000 Frederiksberg
Telefon og fax: 38 11 32 05 (mandag-torsdag kl. 10-14)
Mail: henni@fondenfortraeerogmiljoe.dk · www.fondenfortraeerogmiljoe.dk
Postgiro: 1 00 46 46 · Fondsregister nr. 000233